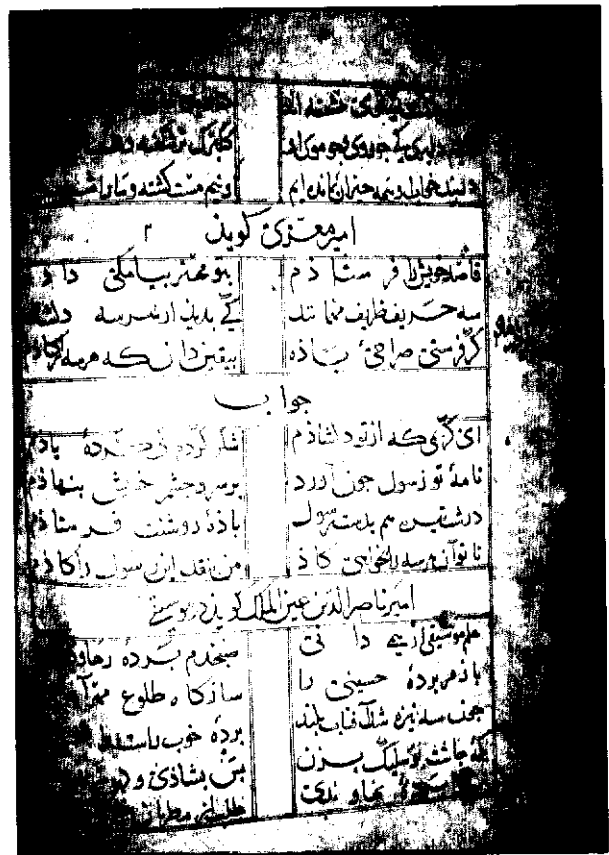
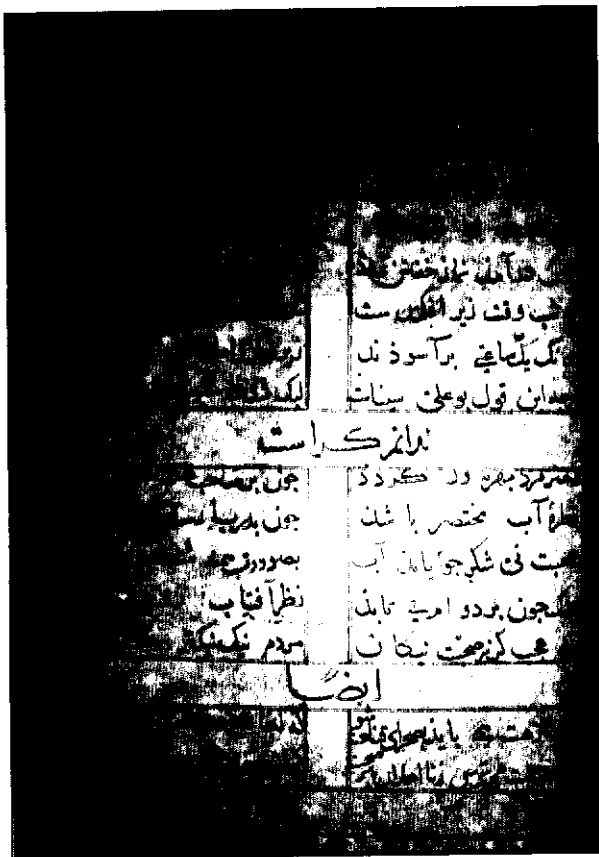

کتاب و کتاب‌پژوهشی پایرگ (۵)

جواد بشری*

۳۴- یافته شدن سراینده قطعه شعر در موسیقی، از جنگ ۹۰۰ مجلس

من که پیشتر نسخه قرن هشتمی ۹۰۰ مجلس را دیده بودم، از ارجاع شعر موسیقایی مورد بحث به نسخه ۹۰۰ غفلت نکنم، ولی باز خدا را سپاس که این آگاهی زمانی برایم حاصل شد که مدت زیادی از نشر پایرگ ۴ نمی‌گذرد. از طرفی بنا بر آن نهاده

در «پایرگ ۴» یادداشت شماره ۳۱، قطعه‌ای به فارسی در موسیقی از لابلای نسخه ۴۴۱۶ کتابخانه آیه الله العظمی مرعشی نجفی به خط نستعلیق سده نهم نقل شد. در یادداشت مزبور تنها به نقل فایده نسخه مرعشی پرداخته بودم و نام شاعر و سراینده قطعه، در پرده ابهام باقی مانده بود. چندی پیش فرصتی دست داد تا به مناسبتی، اصل نسخه ۹۰۰ مجلس را - که سفینه‌ای بسیار کهنه و نسبتاً مشهور است و از آن در پژوهش‌های فراوان شعرشناسی استفاده شده است - از نزدیک زیارت کنم و محتویات آن را برای چندمین بار از نظر بگذرانم. حق آن بود که

* پایرگ، یادداشت‌ها و یافته‌های کتابشناسی و نسخه‌شناسی من بود در مقطعی گذرا از زمان که به لطف سردبیر فاضل و دانشور آینه پژوهش، مجال نشر یافت. این پنجمین و آخرین شماره پایرگ در این زمان است و شاید در آینده، به سبک و سیاقی دیگر ادامه یابد.

شده بود که اگر اطلاعی تازه بر یادداشت های قبلی افزوده شود، در شماره های بعدی بیاید.

قطعه مزبور در سفینه بسیار کهنه اوایل قرن هشتمی مجلس، صفحات ۴۹۲-۴۹۳ به نام «امیر ناصر الدین عین الملک» آمده است. در اینجا ضمن برشمردن اختلافات ضبطهای دو نسخه، عکس صفحات مزبور در سفینه ۹۰۰ ضمیمه می شود تا خوانندگان خود به اهمیت و کهنگی منبع تازه باب این یادداشت پی ببرند. اما اختلاف ها:

۳/۱: ضبط سفینه ۹۰۰ مجلس «سه نیزه» (به جای دو نیزه)

۳/۲: «پرده خوب» (به جای پرده نغز)

- بین بیت ۳ و ۴ این بیت را اضافه دارد:

بگه چاشت «بوسلیک» بزن

پس به شادی و لهو سر بفرز

۵/۲: «راه عشاق جوی و محرم راز»

۶/۱: «وانگه» (به جای آنگه)

۸/۲: «رفیق موافق» (به جای حریفی موافق)

۹/۲: «عزم کوچک بزن به دولت و ناز»

۱۰/۱: «نیم شب وقت زیر افکندست»

- بین بیت ۱۰ و ۱۱ این بیت را اضافه دارد:

جونک یک ساعتی برآسو دند

زیر دیگر ز اهل عقل جواز

۱۱/۲: «لیک شد نظم ملکیش انباز» - که تخلص امیر

ناصر الدین عین الملک را که «ملکی» بوده در خود حفظ کرده است.

در پایان گفتنی است نام امیر ناصر الدین عین الملک را عجالتاً در تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی (ج ۱، ص ۱۸۱) یافتیم که مرحوم نفیسی تنها به ذکر نام او در شمار سرایندگانی از سده هفتم که از احوالشان اطلاعی در دست نیست، بسنده کرده است. از آنجا که آن مرحوم نسخه ۹۰۰ مجلس را به خوبی می شناخته و در آثارش از آن سود برده است، به احتمال قریب به یقین نام سراینده مورد بحث را از همان منبع گرفته باشد.

۳۵- کهن ترین دستنویس دفتر هفتم مثنوی

در اینجا بحثی بر سر بر ساخته بودن دفتر هفتمی که از جمله در چاپ سنگی ۱۳۱۰ هجری در بمبئی (چاپ شده به وسیله حسن بن علی نسابة شیرازی) پس از دفتر ششم آمده، نداریم؛ زیرا این انتحال را استادان متقدم - که سرآمدشان در مولانا شناسی، مرحوم فروزانفر بوده و هست - با دلایل قطعی آشکار کرده اند. سراینده دفتر مزبور سعی کرده از زبان مولانا

سخن گوید و آغاز منظومه خود را به شیوه مولانا، با مخاطبه «حسام الدین [چلبی]» آغاز کند؛ اما شیوه بیان وی و نیز اشاراتی که به مولانا با القابی چون «مولای روم» - که در قرن هشتم و احتمالاً نخستین بار در شرح فصوص الحکم بابا رکن الدین شیرازی^۱ برای مولانا رایج شده و به کار رفته است و استفاده از آن لقب، پیش از آن مطلقاً دیده نشده - دارد، به همراه شماری دلایل متقن که فروزانفر^۲ بدان ها اشاره کرده است. انتساب جعلی کتاب به مولانای بلخی را کاملاً اثبات می کند؛ با این همه عرضه چاپی امروزین و قابل استفاده از این دفتر ضروری می نمود، زیرا سراینده ناشناس و جعل آن هر که بوده، یکی از پیروان مکتب عرفانی و یا دست کم فکری مولانا به شمار می رود و انتشار اثر وی مفید به نظر می رسد. این کار در سال ۱۳۸۰ انجام شد و کتابی روانه بازار شد به این مشخصات:

- دفتر هفتم مثنوی، سروده شاهر ناشناخته تحریر به سال ۸۱۴ ه. ق، تصحیح و تحقیق از منوچهر دانش پژوه، تهران، طهوری، چاپ اول، بهار ۱۳۸۰.

مصحح چاپ مزبور در تهیه متن دفتر هفتم از همان چاپ سنگی ۱۳۱۰ قمری هند استفاده کرده است. دلیل وی نیز برای جمله توضیحی روی جلد «تحریر به سال ۸۱۴ ق» آن است که انقروی، شارح مثنوی در سده یازدهم قمری نسخه ای از منظومه مزبور را در اختیار داشته که در ۸۱۴ هجری نوشته شده بوده است.^۳

تلاش مصحح در انتشار این دفتر قابل احترام است، اما وی هیچ گونه کوششی برای یافتن دستنویس مورخ ۸۱۴ هجری که می توانسته در ترکیه، محل تألیف شرح اسماعیل انقروی [= اهل آنکارا] باشد، انجام نداده است.

خوشبختانه در بررسی هایم، از نسخه ای که انقروی در سده یازدهم در اختیار داشته و احتمالاً کهن ترین دستنویس این منظومه نیز باشد، آگاهی یافتیم. شایسته بود مصحح پیش از انتشار کتاب بر اساس چاپ سنگی هند، از وجود این نسخه مطلع می شد و کار را بر اساس آن پیش می برد؛ هر چند آب رفته به جوی باز نمی گردد و تیرها شده به چله.

این نسخه در مقاله ای از مرحوم احمد آتش، محقق ایران شناس و اسلام شناس ترک (۱۹۶۶ م) به مشخصات زیر معرفی شده است:

- نسخه های فارسی کتابخانه های موزه مولانا و یوسف آغا

۱. نخست مرحوم همای از این نکته آگاهی داد.

۲. بدیع الزمان فروزانفر، رساله در تحقیق احوال و زندگانی مولانا جلال الدین محمد، ج ۵، تهران: زوآر، ۱۳۷۶، ص ۱۵۸-۱۶۱.

۳. دفتر هفتم مثنوی، ص ۱۵.

در قونیه، پروفیسور احمد آتش، [ترجمه] راپزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - آنکارا - بخش تحقیقات زبان فارسی، ماهنامه فرهنگی سیمرخ، سال اول، به شماره ۲، اسفند ۱۳۶۸، ص ۵۴-۶۴.

آتش، در فهرست حاضر، هنگام برشمردن دستنویس‌های مهم کتابخانه موزه مولانا، از دستنویس مورد بحث با عنوان «مثنوی (مسئله هفتمین جلد) یاد می‌کند و چنین می‌نویسد: «باید دانست بحث در زمینه شش یا هفت جلد بودن مثنوی هنوز هم ادامه دارد. در منابع قدیمی هیچ‌گونه اطلاعی درباره جلد هفتم مثنوی به دست نیامده است. رسوخی اسماعیل دده (توقی به سال ۱۰۳۵) بزرگ‌ترین شارح و مفسر مثنوی به جلد هفتمی دست می‌یابد که در سال ۸۱۴ ه. به رشته کتاب [ست] در آمده بود. وی به تفسیر آن همت گماشته و از این راه موضوع جلد هفتم به میان می‌آید... با توجه به قرائن موجود معلوم می‌گردد قدیمی‌ترین نسخه از جلد ۷، نسخه‌ای است که رسوخی اسماعیل دده به شرح آن پرداخته است. این نسخه را منوچهر التاجری که اصلاً تبریزی بوده و در قونیه به دنیا آمده، نوشته است. کاتب به منبع استنساخ اشاره‌ای نکرده و احتمالاً پس از اتمام مجلدات ششگانه مثنوی، هفتمین جلد را به ذوق و سلیقه خود نوشته و به مولانا نسبت داده است. نسخه‌ای که در زیر توصیف می‌شود، نسخه مورد تفسیر اسماعیل دده بوده است.

توصیف نسخه

اثر در موزه قونیه تحت شماره ۲۰۳۶ قرار دارد.

جلد نسخه نیمه میشن بوده و با کاغذ ابری پوشیده است. تعداد ورق ۶۹ بوده، در هر ورق دو جدول به رنگ سرخ دیده می‌شود. اندازه ورق و نوشته به ترتیب ۳۰ × ۴۱/۱ × ۲۷/۷ × ۳۴ م می‌باشد. نوع خط نسخ قدیم بوده، نوع کاغذ آن در عصر مولانا مورد استفاده قرار می‌گرفته است. عناوین با قلم درشت و به رنگ سرخ نوشته شده است.

همان طوری که در بالا اشاره شد، بدیع‌الدین التبریزی معروف به منوچهر التاجری کاتب این نسخه بوده، در ۲ ذی الحجة سال ۸۱۴ هجری از تحریر فارغ گشته است.

آغاز:

مجلد هفتم از جمله دفاتر مثنوی و طوامیر معنوی. در صفحه ۴ الف می‌خوانیم:

ای ضیاء الحق حسام‌الدین سعید

دولت پاینده فقرت بر مزید

چونک از چرخ ششم کردی گذر

بر فراز چرخ هفتم کن مقرر (ص ۵۷)

۳۶- شناسایی شدن کتاب لغت فارسی در کتابخانه حوزه علمیه اردکان در کتابخانه حوزه علمیه امام صادق (ع) در اردکان یزد، نسخه‌ای به شماره ۲۹۴ وجود دارد که در فهرستی که فاضل گرامی، جناب سید جعفر اشکوری بر آن نوشته «کتابی در لغت» از: ؟ معرفی شده است.^۴ بدیهی است فهرست‌نگاری در شهرستان، با کمبود منابع چاپی و مآخذ کتابشناسی مورد نیاز یک فهرست‌نگار، ناخواسته شرایطی فراهم می‌کند که برخی نسخه‌ها شناسایی نشود یا حق مطلب چنان که باید، ادا نگردد.

از آنجا که من پس از بررسی فهرست حاضر، از وقت و اندوخته خود مقداری هزینه کردم تا لوح فشرده‌ای شامل تصویر رنگی نسخه مزبور را (از مجمع ذخائر اسلامی در قم) به دست آورم، با اینکه نتیجه کار چندان رضایت بخش نبود و کتاب تفسیر و نویافته‌ای به دست نیامد، اما خوانندگان را در جریان قرار می‌دهم تا کسی دوباره این راه را نپیماید.

دستنویس مورد بحث در فهرست مزبور بدون هیچ توضیحی و تنها با قید اینکه «لغت - فارسی»، است با نقل آغاز و انجامی در حد یک سطر معرفی شده و در بخش نسخه شناسی نیز به نستعلیق بودن و اینکه به خط «علی بن عینی (عیسی) ازناوی پروردی» و مورخ ۱۸ ذی قعدة ۱۰۷۰ ق است، به همراه توضیحات فنی و ظاهری نسخه اشارت رفته است. حجم دستنویس ۲۶۵ برگ ۱۵ سطری (۱۵ × ۲۱) دانسته شده. لغت فارسی بودن و حجم بالا و کتابت در سده یازدهم قمری، خود سرنخ‌هایی است که به تنگ تر شدن محدوده برای شناسایی کتاب کمک می‌کند؛ یعنی با کتاب لغت فارسی به فارسی‌ای سر و کار داریم که مثلاً لغت فرس اسدی، صحاح الفرس، زفان گویا، لسان الشعرا، فرهنگ قواس و امثال آن نمی‌تواند باشد؛ زیرا کتاب‌های برشمرده حجم کمتری نسبت به دستنویس مورد بحث دارند. نیز کتابت نسخه در سده یازدهم، گزینه‌های تألیف شده در سده‌های بعد را خود به خود حذف می‌کند. با جستجوی مختصر مشخص شد نسخه‌ای است از مجمع الفرس سروری کاشانی که آغاز و انجام آن با ارجاع به چاپ دکتر دبیر سیاقی چنین است:

- آغاز: مجمع الفرس، ج ۱، ص ۲۳۳، ذیل واژه «پیش»:

«... این ضعیف می‌رسد که پریشانی بیشتر مناسبت دارد با این بیت ...»

- انجام: همان، ج ۳، ص ۱۵۷۱، پایان بخش لغت، بدون

اشتمال بر «باب الاستعارات والکنایات».

۴. سید جعفر حسینی اشکوری؛ فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه حوزه علمیه امام صادق (ع)، ج ۲، قم: مجمع ذخائر اسلامی، تابستان ۱۳۸۴، ص ۴۰.

۳۷- نسخه‌ای دیگر از گنجینه اوحده مستوفی

پایرگ ۳، یادداشت شماره ۲۲، حاوی یادداشتی بود در معرفی نسخه‌ای نفیس از گنجینه شخصی یکی از شاعران فاضل عصر تیموری موسوم به خواجه فخر الدین اوحده مستوفی سبزواری که هزار جلد کتاب نفیس خطی و عربی و غیر ذلک داشته و خود به مقابله و اصلاح آنها پرداخته بوده است. نسخه شناسایی شده در یادداشت ۲۲ به کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران تعلق داشت و از خلال یادداشت تملک شاعر بر روی نسخه، نام کامل وی که ظاهراً در منبعی ثبت نشده، به این صورت به دست آمد: «اوحده بن اسعد بن بهرام المستوفی». در مورد اطلاعات سایر تذکرة‌های فارسی راجع به شاعر، به یادداشت مذکور مراجعه شود.

در مطالعه نشریه نسخه‌های خطی، جزو کتابخانه آیه الله رضوی در کاشان به نسخه‌ای از شرح سی فصل محمد بن محمد کاشغری به فارسی برخورد کردم. نسخه در ۷۰۴ هجری به خط حسین بن حسن کتابت شده است و قدیمی ترین دستنویس اثر محسوب می شود. از آنجا که منابع کتابشناسی، تاریخ نگارش این تحریر از سی فصل خواجه را سال ۷۱۰ هجری ثبت کرده اند، یکی از فواید این نسخه اصلاح تاریخ مزبور به پیش از آن حداقل تا شش سال است.^۵

اما نکته دیگر که غرض از نگارش این یادداشت است، وجود یادداشت تملکی از اوحده بن اسعد بن بهرام مستوفی سبزواری بر برگ عنوان نسخه است. هر چند از سرنوشت نسخه مزبور اطلاعی در دست نیست،^۶ وجود تصویر نسبتاً شفافی از چهار صفحه آن در نشریه نسخه‌های خطی بسیار مغتنم است که شامل برگ عنوان و آغاز و انجام دستنویس می باشد. روی برگ عنوان یادداشت‌های متعددی به چشم می خورد که از مواردی که به تاریخچه نسخه مرتبط است، یکی تملکی از سال ۱۱۷۳ هجری است و دیگری یادداشت شاعر ما به این شرح: «دخل فی نوبة الفقير الى الله الغني اوحده بن اسعد بن بهرام المستوفی انجح الله ستوله و... مأموله».^۷

۳۸- فهرست الفبایی شاعران «بزم ایران»

«بزم ایران» کتابی است کَشکول مانند که سید محمدرضا بن محمد بن محمد کاظم طباطبایی آیه الله زاده یزدی، یکی از ملایان یزدی الاصل ایران که در حوالی جنگ جهانی اول گذارش به هندوستان و شهر لکهنو افتاده، آن را در هند تدوین کرده است. با این کتاب نخست از طریق معرفی مختصری که آقا بزرگ در الذریعة (ج ۳، ص ۱۰۳) آورده آشنا شدیم؛ سپس به دنبال چاپ‌های آن

رفتم و سرنخ‌هایی از مؤلف و کتابش به دست آوردم.

کتاب بزم ایران از آنجا که در کتابخانه سرسید محمد حامد علی خان ریاست رامپور- که از کتابخانه‌های بی نظیر هند است- نگاشته شده، محتمل است دارای مطالبی اصیل باشد؛ گرچه در نقل آنها کمتر شاهد ذکر مأخذ هستیم؛ برای مثال باید از اطلاعات بزم ایران راجع به سید جمال الدین اسدآبادی (دو مکتوب از وی) یاد کرد که سال‌ها پیش مستقل چاپ و منتشر شد.^۸

فصل بندی کتاب از قرار زیر است:

- باب اول: در اقسام حاضر جوابی و بدیهه گویی‌های مختلف عنوان در ششصد و شش فقره.

- باب دوم: در چهار مقاله شامل فلسفه شهادت حسینی، کلمات قصار امیرالمؤمنین، مطالبی از سید جمال الدین افغانی و غیره.

- باب سوم: در بیان اشعار مختلف المضمائینی که در محاضرات و مشاعرات به کار آید.^۹

بزم ایران نخست در همان سال اتمام تألیف، یعنی ۱۳۴۵ هجری / ۱۹۲۶ م در لکهنو به خط نستعلیق خوش چاپ سنگی شد. از چاپ دیگری در قم به سال ۱۳۳۹ شمسی مطلعیم که «مطبوعات دینی» (به ریاست آقای تهرانی) آن را منتشر کرد؛ اما جایی که مورد استفاده من بود، چاپ شرکت سهامی ناشرین کتب ایران است که در چاپخانه تمدن به طبع رسیده است. علت گزینش این چاپ، اصلاحات و تصحیحاتی است که زیر نظر

۵. در مورد نسخه‌های دیگری از این شرح / تحریر، ر. ک به: نشریه نسخه‌های خطی، ج ۱۱، ص ۵۹ و ۹۰۳. نیز: فهرست مرعشی، ج ۲۲، ص ۷۲-۷۴ و ج ۲۸، ص ۳۴۲ و فهرست دائرة المعارف بزرگ اسلامی، ج ۱، ص ۱۵۱ و ۲۷۹.

۶. از قرار معلوم، کتابخانه آیت الله رضوی در کاشان هنوز دایر است و مقداری از نسخه‌های خطی آن که باقی مانده، به خوبی محافظت می شود؛ اما تعدادی از دستنویس‌ها از جمله کشف کهنه‌ای که در نشریه هم معرفی شده بود، سال‌ها پیش نابود شده است؛ همچنین در سال‌های دور از نسخه‌های مهم این مجموعه میکروفیلم تهیه شده که اکنون در مدرسه سپهسالار تهران نگهداری می شود.

۷. نشریه نسخه‌های خطی ج ۷، ص ۳۶ و ۴۹-۵۲. در مورد فخرالدین اوحده مستوفی نیز ر. ک به: سید محمد طباطبایی بهبهانی؛ فهرست مختصر نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی؛ تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶، ص ۶۲۳ (این همان قصیده‌ای است که دولتشاه سمرقندی نیز در تذکرة الشعراء به نام اوحده مستوفی ثبت کرده است).

۸. مقاله‌ای از سید جمال الدین اسدآبادی، «مجله شرق»، دوره اول، شماره پنجم، اردیبهشت ۱۳۱۰، ص ۲۶۹.

۹. تاریخ تذکرة‌های فارسی، ج ۲، ص ۴۸۵-۴۸۵. نیز: فهرستواره کتاب‌های فارسی، ج ۳، ص ۱۸۵۳ و فهرست مشار، ج ۱، ستون ۷۶۱.

مؤلف در آن اعمال شده و در پایان باب سوم کتاب آمده است: «تمام شد کتاب بزم ایران با تصحیح جدید و با اجازه مؤلف انتشار یافت». با اینکه چاپ مزبور نیز پر غلط است، ولی از استفاده آن ناگزیر بودم.

باری، بررسی ای بر روی شاعران جنگ / سفینه پایان کتاب (باب سوم) صورت گرفت و در نهایت تصمیم گرفته شد فهرستی الفبایی و بسیار ابتدایی برای آن تنظیم شود تا خوانندگان را به کار آید. همین باب سوم نیز خود دسته بندی ویژه ای دارد. از آنجا که ممکن است برخی خوانندگان به چاپ های دیگر کتاب دسترسی داشته باشند، بخش بندی خاص باب سوم و شماره صفحات چاپ تهران عرضه می شود تا اگر کسی به دنبال نام شاعری می گشت، حداقل بداند نام وی در کدام قسمت باب مربوطه آمده و در چاپ های دیگر - که صفحه بندی دیگری دارد - با سرعت بیشتری نام شاعر و شعر وی را بیابد.

* ابیات فرد به ترتیب حرف اول بیت (ص ۳۵۳-۴۰۹):

- الف: ص ۳۵۳-۳۶۰

- ب: ص ۳۶۰-۳۶۸

- ت: ص ۳۶۸-۳۷۰

- ج: ص ۳۷۰-۳۷۱

- چ: ص ۳۷۱-۳۷۴

- ح: ص ۳۷۴-۳۷۵

- خ: ص ۳۷۵-۳۷۸

- د: ص ۳۷۸-۳۸۳

- ر: ص ۳۸۳-۳۸۴

- ز: ص ۳۸۴-۳۸۶

- س: ص ۳۸۶-۳۸۸

- ش: ص ۳۸۸-۳۹۰

- ص: ص ۳۹۰

- ع: ص ۳۹۰-۳۹۲

- غ: ص ۳۹۲

- ف: ص ۳۹۲-۳۹۳

- ق: ص ۳۹۳

- ک: ص ۳۹۳-۳۹۵

- گ: ص ۳۹۵-۳۹۷

- ل: ص ۳۹۷

- م: ص ۳۹۸-۴۰۳

- ن: ص ۴۰۳-۴۰۵

- و: ص ۴۰۶

- ه: ص ۴۰۶-۴۰۸

- ی: ص ۴۰۸-۴۰۹

* اشعاری که در وصف فرد افراد اعضای انسان از سر تا پا گفته اند (ص ۴۰۹-۴۱۳).

* در اشعار چهار مصرعی (اکثرأ رباعی است و برخی غیر

آن) به ترتیب حرف اول شعر:

- الف: ص ۴۱۳-۴۲۵

- ب: ص ۴۲۵-۴۳۰

- پ: ص ۴۳۰-۴۳۱

- ت: ص ۴۳۱-۴۳۳

- ج: ص ۴۳۳

- چ: ص ۴۳۴-۴۳۵

- ح: ص ۴۳۵-۴۳۶

- خ: ص ۴۳۶-۴۳۷

- د: ص ۴۳۷-۴۴۰

- ر: ص ۴۴۰

- ز: ص ۴۴۰-۴۴۱

- س: ص ۴۴۱

- ش: ص ۴۴۱-۴۴۲

- ص: ص ۴۴۲

- ط: ص ۴۴۲

- ع: ص ۴۴۲-۴۴۳

- غ: ص ۴۴۳

- ف: ص ۴۴۳-۴۴۴

- ق: ص ۴۴۴

- ک: ص ۴۴۴

- گ: ص ۴۴۴-۴۴۷

- ل: ص ۴۴۷

- م: ص ۴۴۷-۴۵۰

- ن: ص ۴۵۰-۴۵۱

- و: ص ۴۵۱-۴۵۲

- ه: ص ۴۵۲-۴۵۴

- ی: ص ۴۵۴-۴۵۵

* قطعات از شاعران مختلف بدون نظم خاصی (ص ۴۵۵-۴۶۲).

* از اینجا اشعاری که شعرا در توجیه عیوب محبوب و معشوق ها گفته اند، شروع می شود (ص ۴۶۲-۴۶۳).

تدوین فهرست الفبایی حاضر، به سبک سنتی و به صورت کاملاً دستی انجام شد تا از خطا بیشتر مصون بماند؛ اما امکان وجود اشکالات ناشی از سهو در آن هست؛ همچنین قرار گرفتن

نام‌های مربوط به یک شاعر به دنبال هم، از ایرادهای مکانیکی و فنی‌ای است که شاید بر این نمایه وارد باشد؛ اما وقت زیادی که از من در تهیه این فهرست ابتدایی گرفته شد، مانع از آن بوده که راجع به تک تک شاعران مزبور پژوهشی جداگانه انجام دهم و اسامی مشابه مربوط به شخصی واحد را در هم بیامیزم.

۲

آذری (طوسی / اسفرائینی) - شیخ ۳۶۷، ۳۸۲، ۳۸۴، ۳۸۹، ۳۹۳، ۴۲۲، ۴۵۶

آرزو ۳۹۱، ۳۹۶، ۳۹۸، ۴۰۶

← نیز رک: سراج الدین علی خان آرزو

آصف جاه، جعفر - میرزا ← جعفر آصف جاه - میرزا

آصفی (هراتی) - خواجه ۳۶۰، ۳۶۵، ۳۷۶، ۳۷۹، ۳۹۴، ۳۹۹

آگاه قاجار ۴۰۳ (۲)، ۴۲۱، ۴۵۱

آگاهی ۳۵۴

← نیز رک: آگهی یزدی - ملأ

آگهی یزدی - ملأ ۳۵۵، ۳۹۱، ۴۰۰

آیتی ۳۸۹

۱

ابدال اصفهانی ۳۵۸

ابراهیم میرزا صفوی ۳۹۶، ۴۰۴، ۴۳۲

ابن یحیی (خراسانی) ۳۹۹، ۴۵۸، ۴۵۹

ابوالعلاء گنجوری [اصل: گنجوری] (در هجو خاقانی) ۴۶۱

ابوالفرج رونی ۴۴۵

ابوالفضل، قطب الدین - شیخ ← قطب الدین ابوالفضل

ابوالفضل کوهی - بابا ۴۲۵

ابوالفضل فیضی ۳۹۶

← نیز رک: فیضی

ابوالقاسم شیرازی - میرزا ۴۵۷

ابوالقاسم گازرونی ۴۳۴

ابوالقاسم مرعشی ۳۶۶

ابوبکر کرمانی ۴۳۹

ابوحامد کرمانی - شیخ ۴۳۹

ابوسعید ابوالخیر ۴۳۷، ۴۴۰، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۷

ابوسعید بزغش شیرازی ۴۱۷

ابوطالب تبریزی - حکیم ۴۰۸

ابوطالب کلیم همدانی ← کلیم همدانی

ابوعلی سینا ۴۱۷

← نیز رک: شیخ الرئیس ابوعلی سینا

اثر - ملأ ۳۷۶، ۴۵۶

اثیرالدین ۴۵۳، ۴۵۵

اثیرالدین آخسیکتی ۴۴۴

اجری یزدی - میر ۳۶۱

احسن ۳۸۰

احسنی - میر ۴۳۶

احمد بیگ ۳۵۹

احمد خان (کارکیا) گیلانی ۴۲۹، ۴۴۱

اختر یزدی ۴۳۵

ادهم کاشانی ۳۷۷، ۳۸۳، ۳۸۹، ۳۹۳

ازرقی (هروی) ۴۱۹، ۴۲۲

استاد (ظ: محمد استاد - میرزا. رك) ۳۶۵، ۳۶۸، ۳۶۹

۳۸۶، ۳۸۸، ۳۸۹

← نیز رک: اوستاد

استغنا ۴۰۹

اسماعیل باخرزی ۴۱۹

اسماعیل اصفهانی (خلاق المعانی) ۳۸۷، ۴۱۵ (۲)، ۴۲۴

۴۴۶ (۲)، ۴۵۰، ۴۵۴، ۴۵۶، ۴۵۸، ۴۶۲ (۲)، ۴۶۳ (۲)

← نیز رک: کمال الدین اسماعیل

اسماعیل صفوی - شاه ۳۶۴، ۳۷۲

اشرف ۳۵۶، ۳۹۸

اشرفی سمرقندی ۴۲۱

اشعث خوانساری ۳۶۵

اعصی یزدی ← حسن اعصی یزدی

افسری ۴۰۰

افضل سرخسی ۳۷۹

افضل (الدین) کاشانی ۴۲۰، ۴۲۲، ۴۴۲، ۴۴۴ (۲)، ۴۴۵

(۳)، ۴۵۰، ۴۵۵

اقدس مشهدی ۳۷۷

اکبر شاه هندی ۳۸۹، ۴۱۶

الفت ← محمد حنیف الفت - میر

القاس میرزای صفوی ۴۰۲ - ۴۳۴

الهی ۴۱۸

الهی همدانی ۴۴۹

امامی هراتی [ظ: هروی] ۳۵۵

امید رازی ۴۶۲

امیدی ۳۷۶

امیر خسرو دهلوی ← خسرو دهلوی - امیر

امیر شاهی ← شاهی - امیر

- امین الدوله فیض آبادی - میرزا ۴۲۱
 انور زند شیرازی ۳۷۲
 انوری ۴۱۹، ۴۲۴، ۴۴۶ (۲)، ۴۵۷، ۴۴۹
 انیسی شاملو ۴۰۲، ۴۰۶
 اوجی نظزی ۳۸۳، ۳۸۶
 اوحدالدین کرمانی ۳۷۵، ۴۳۳، ۴۵۴
 اوحدی مراغه ۴۶۱
 اوستاد ۴۴۸
 ← نیز رک: استاد
 اهلی ۴۶۲
 اهلی خراسانی ۳۷۳، ۳۹۶، ۳۹۹، ۴۱۹
 اهلی شیرازی ۳۵۳، ۳۵۵ (۲)، ۳۵۷، ۳۶۱، ۳۶۴ (۲)، ۳۶۵،
 ۳۶۹ (۲)، ۳۷۱، ۳۷۳، ۳۷۹، ۳۸۱، ۳۸۴، ۳۸۶ (۲)،
 ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۴، ۳۹۷، ۳۹۹، ۴۰۱، ۴۰۳، ۴۰۵، ۴۰۷،
 ۴۰۸، ۴۲۷، ۴۲۸ (۲)، ۴۳۳، ۴۳۵ (۲)، ۴۳۷، ۴۴۱،
 ۴۴۵، ۴۵۰، ۴۴۸، ۴۵۵
 ایجاد قاجار ۳۵۴، ۳۷۵، ۳۸۰، ۳۹۶
 ایلدرم بایزیدخان عثمانی - سلطان ۳۶۲، ۳۷۶، ۴۰۸
- ب
- بابا ابوالفضل کوهی ← ابوالفضل کوهی
 بابا افضل کاشانی ← افضل (الدین) کاشانی
 بابا فغانی شیرازی ۳۵۷ (۲)، ۳۶۰، ۳۷۶، ۳۸۱ (۲)، ۳۸۶،
 ۳۹۰، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۲۸،
 ۴۴۸ (۲)، ۴۵۰، ۴۵۲، ۴۵۵
 بابا کوهی ← ابوالفضل کوهی - بابا
 بابا نصیبی / نصیب گیلانی ۳۵۷، ۳۷۹، ۳۸۸
 بابر شاه هند ۴۰۷
 باذل ۳۸۲
 بازل [کذا] ← رفیع خان بازل
 باقر قورچی - میرزا ۳۶۶، ۴۰۱، ۴۰۶
 باقیانی نائینی ۳۷۳
 ← نیز رک: باقی نائینی
 باقی نائینی ۳۹۴
 ← نیز رک: باقیانی نائینی
 بایزید خان عثمانی، ایلدرم - سلطان ۳۶۲
 بختیار ۳۵۴
 بدیعی تبریزی ۴۴۹
 برهان ابرقوشی - میر ۴۲۸
 بزغش شیرازی، ابوسعید ← ابوسعید بزغش شیرازی
 بساطی سمرقندی ۳۸۰
- بصیر سیستانی - قاضی ۴۰۸، ۴۳۶
 بنائی یزدی ۳۸۴
 بهاءالدین بخارائی ۴۵۶
 بهاءالدین عاملی - شیخ ۴۳۲، ۴۵۳
 ← نیز رک: بهائی عاملی - شیخ
 بهائی عاملی - شیخ ۳۶۳
 ← نیز رک: بهاءالدین عاملی - شیخ
 بهار شیروانی ۳۶۲، ۳۸۰
 بهرام خان بهارلو ۴۴۲
 بیان ۴۲۶
 بی بی زائری ← زائری - بی بی
 بیدل بلخی ۳۹۹
 بیرام خان خانانان ۳۶۴
 بیکسی شیرازی ۳۶۴
 بینوا اصفهانی ۳۷۴
 ← نیز رک: بی نوائی اصفهانی
 بی نوائی اصفهانی ۳۷۲
 ← نیز رک: بینوا اصفهانی
- پ
- پرتو اصفهانی ۴۲۴
 پیر دهقان ← دهقان - پیر
- ت
- تأثیر، میرزا محسن ← محسن تأثیر - میرزا
 تاج الدین سرخسی ۴۶۰
 تاراج اصفهانی ۴۴۴
 ترابی بلخی ۳۶۷
 تبکچی ← غیاث الدین تبکچی
 تذروی ۴۱۲
 تسلی (شیرازی) ۴۱۳، ۴۳۴
 تقی همدانی ۴۲۰
 توفیق ۴۵۹
- ث
- ثابت کاشانی ۳۶۶
- ج
- جامه باف تبریزی - سید ← محمد جامه باف تبریزی - سید
 جامه باف طوسی - سید ← محمد جامه باف طوسی - سید
 جامی - (ملاً) ۳۵۷ (۲)، ۳۶۱، ۳۶۴، ۳۶۹، ۳۷۵، ۳۷۸،
 ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۴ (۲)، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۹۶، ۴۰۰، ۴۰۵،
 ۴۰۸، ۴۱۲، ۴۱۷، ۴۲۳، ۴۲۶، ۴۳۳، ۴۳۸ (۲)، ۴۶۰
 جدائی ساوجی ۳۹۷

- جرات ۳۶۸، ۳۹۲
 ← نیز رک: جعفر جرات
 جری ساوجی (ظ: اجری ساوجی) ۳۷۶
 جعفر آصف جاه- میرزا ۳۵۵، ۳۶۴
 جعفر جرات ۴۴۳
 ← نیز رک: جرات
 جعفر ساوجی ۳۶۵
 جعفری تبریزی ۴۵۸
 جلال- سید ۳۹۹
 ← نیز رک: جلال عضدی
 ← نیز رک: جلال عضد یزدی- سید
 جلال الدین صلاتی ۳۷۶
 جلال الدین منیر بیک ۴۱۴
 جلال زواره ای ۳۷۷
 ← نیز رک: جلال سپهری زواری / زواره ای
 جلال سپهری زواری / زواره ای ۳۹۴، ۳۳۷
 ← نیز رک: جلال زواره ای
 جلالص- [کذا، ظ: جلالی] ۴۱۰
 جلال عضدی ۳۹۹
 ← نیز رک: جلال- سید
 ← نیز رک: جلال عضد یزدی- سید
 جلال عضد یزدی- سید ۳۵۷، ۳۵۸
 ← نیز رک: جلال- سید
 ← نیز رک: جلال عضدی
 جمال فقیه- خواجه ۴۰۹
 جوهر ۴۱۲
 جو یا ۳۸۴، ۴۱۰
 جهانگیر شاه ۴۵۳
- چاکر شیرازی ۳۶۹
- ح
- حاتم- ملا ۳۶۵
 حاجی طهرانی ۳۵۵
 حافظی کرمانی ۳۹۲
 حالتی ۴۳۳
 ← نیز رک: قاسم بیک حالتی
 حامد بهبهانی ۴۰۲
 حرفی ۳۶۷، ۳۵۹
 حریفی ساوجی ۳۶۸، ۴۰۴
 حزین ۴۲۳
 ← نیز رک: محمد علی حزین- شیخ
- ← نیز رک: علی حزین (لاهیجانی)
 حسرت قزوینی ۳۹۲
 حسرتی ۳۷۳
 حسن اعمی یزدی- ملا ۴۵۰
 حسن بیک رفیع ۳۹۱
 حسن خان ۳۶۵
 حسن غزنوی- سید ۴۱۵ (۲)، ۴۳۲، ۴۴۰
 حسن قدسی- میر ۴۰۲
 حسن گیلانی- سلطان ← کارکیا سلطان حسن گیلانی
 حسن واهب- میرزا ۳۷۹
 حسنی هروی ۴۵۹
 حسین اصفهانی- میرزا شاه ۳۹۱
 حسین مؤمن یزدی- ملا ۴۱۵ (۲)، ۴۲۸، ۴۳۱، ۴۴۰، ۴۵۴
 ← نیز رک: حسین یزدی- ملا
 ← نیز رک: مؤمن یزدی
 حسین یزدی- ملا ۴۴۰
 ← نیز رک: حسین مؤمن یزدی- ملا
 ← نیز رک: مؤمن یزدی
 حسینی طباطبائی کاشانی- میر ۴۲۹
 حضوری قمی ۳۶۳
 حفیظ اصفهانی ۳۹۵
 حقی خوانساری ۴۳۸
 حکمی شیرازی ۳۶۶
 حکیم سنائی ← سنائی
 حلمی اصفهانی ۳۶۲
 حموی ← سعدالدین الحموی- شیخ
 حیاتی کاشانی / کاشی ۳۹۳، ۴۰۲
 حیاتی گیلانی ۳۶۷
 حیدر کلج ۳۹۲، ۴۰۶، ۴۳۲
 حیدر کلیچه هراتی ۳۶۹
 حیرتی ۳۵۹، ۴۰۷
- خ
- خاقانی ۳۷۱، ۴۱۹، ۴۳۱، ۴۴۷
 خاکی (شیرازی)- میرزا ۳۹۲، ۴۳۴
 خالص ۳۷۳
 خان خانان ۳۵۴
 ← نیز رک: عبدالرحیم خانخانان
 ← نیز رک: بیرام خان خانخانان
 خرسند شیرازی ۴۳۹
 خسرو (دهلوی)- امیر ۳۵۷، ۳۶۱، ۳۸۶، ۴۱۰، ۴۲۷، ۴۳۵
 (۲)، ۴۳۸، ۴۴۳، ۴۴۸

- خوشاب، رضی الدین ← رضی الدین خوشاب
 خلاق المعانی ← اسماعیل اصفهانی
 خلاق المعانی ← کمال (الدین) اسماعیل اصفهانی
 خلیل طالقانی - شیخ ۴۱۳
 خواجهی کرمانی ۴۳۱
 خواجه آصفی هراتی ← آصفی هراتی - خواجه
 خواجه رشید ۴۳۱
 خواجه عطار ← عطار - خواجه
 خوشاب، رضی الدین ← رضی الدین خوشاب
- د
- داهی اصفهانی ۴۱۵
 دامی همدانی ۴۴۰
 داود صفوی ۳۵۶
 درد ۴۴۱
 درویش دهکی ۳۶۶ (۲)، ۳۷۷، ۳۸۲ (۲)، ۳۸۹، ۴۰۱
 درویش عارف ← عارف - درویش
 دوست محمد کامی ۳۷۰
 دهقان - پیر ۴۲۸
 دهکی - درویش ← درویش دهکی
- ذ
- ذوقی اردستانی - ملا ۳۵۸، ۴۰۴، ۴۰۷، ۴۱۹
 ذهنی کاشانی ۴۰۵، ۴۰۸
- ز
- زائر همدانی ۳۵۶
 زائری - بی بی ۳۷۵
 زرگر اصفهانی ۳۷۶، ۳۹۷
 زکیای یزدی ۳۸۳
 زکی همدانی ۳۸۷
 زلالی ۳۹۵
 زلالی هراتی ۳۷۳
 زماماء مشهور ۳۷۲
 زمانی ۳۷۵
 زنده دل ساوجی ۳۹۶
 ز[ب]انی اصفهانی ۳۹۶
- س
- سالک قزوینی ۳۶۳، ۳۷۸
 سالک یزدی ۴۰۷
 سالم ۳۷۴
 سام میرزا صفوی ۳۷۴، ۴۱۴، ۴۳۶
 سامی ۳۵۸
 سبحان قلی بیک راغب ۳۸۳
 سحابی استرآبادی ۳۶۰، ۳۷۸ (۲)، ۳۹۰، ۴۰۴، ۴۱۸
 ۴۲۵، ۴۳۸، ۴۵۳، ۴۵۴
 سدید اهور ۴۴۶
 سراج الدین سگری ۳۵۸
 سراج الدین علی خان آرزو ۳۵۹
 سرخوش ۳۸۵
 سرمد (کاشانی) ۴۱۶، ۴۲۳، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۴۱ (۲)
 سعد الدین الحموی - شیخ ۴۲۰، ۴۳۹
 سعید اشرف ۳۸۸
 ← نیز رک: سعیدی اشرف
 ← نیز رک: سعیدای اشرف
 سعید الدین هروی ۴۲۹
 سعیدای اشرف ۴۱۱
- ر
- رازی اصفهانی ۴۵۱
 رافعی نیشابوری ۴۳۷
 راهب (اصفهانی) ۳۸۲ (۲)، ۴۴۰
 رحیمی بهارلو ۳۸۱
 رستم میرزا صفوی ۳۶۰
 رشید الدین وطواط ۳۶۳
 رشید زرگر - میرزا ۴۲۹
 رضایی کاشانی ۳۸۱
 ← نیز رک: رضای کاشانی
 رضایی کاشانی ۳۶۶، ۳۷۳
 ← نیز رک: رضائی کاشانی
 رضی الدین خوشاب (در هجو قاضی) ۴۵۸
 رفیع الدین کرمانی ۴۲۹
 رفیع الدین نیشابوری ۴۴۰
 رفیع خان بازل ۴۳۵
 رفیع واعظ (قزوینی) - ملا ۳۵۳، ۳۵۴ (۲)، ۳۵۶ (۲)، ۳۷۸
 ۴۴۴، (۲)
 ← نیز رک: محمد رفیع واعظ

شرف الدین کرمانی ۴۰۴
 شرف جهان قزوینی - (میرزا) ۳۵۵، ۳۶۰، (۲) ۳۶۲، ۳۷۲،
 ۳۷۵، ۳۸۰، ۳۸۷، ۳۹۰، ۳۹۲، ۴۰۰، ۴۰۲، ۴۳۰، ۴۳۲،
 ۴۵۳، ۴۴۸، ۴۳۶
 شرف شیرازی [= و صاف الحضرة (ظ)] ۴۵۱
 شرف طوسی ۴۲۰
 شرف فردی ۴۵۵
 شرف قزوینی ← شرف جهان قزوینی - میرزا
 شریف تجرید - میرزا ۴۱۶
 شعیب جوشقانی ۴۴۶
 شفائی (اصفهانی) - حکیم ۳۵۶، ۴۶۳
 شفروء اصفهانی ← ظهیر الدین شفروء اصفهانی
 شفیعائی اثر ۳۷۴، ۴۰۱
 شکیبی ۳۸۸، ۳۹۸
 شمس الدین فقیر ۴۰۴، ۴۱۲
 ← نیر رک: فقیر
 شمس الدین کرت - ملک ۴۲۵
 شمس طبسی ۴۲۷
 شوقی یزدی ۳۸۸
 شوکت (بخارائی) ۳۷۰، ۴۰۳، ۴۱۰، ۴۱۱ (۲)
 شوکتی اصفهانی ۳۶۶
 شهاب ترشیزی ۴۵۷ (۳)
 شهاب - میر ۳۶۶
 شهید قمی [ظ: شهیدی قمی] ۴۰۵
 شهیدی قمی ۳۷۱، ۳۷۹، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۵، ۳۸۹، ۴۰۱
 شیخ الرئیس ابوعلی سینا ۴۲۶، ۴۳۱، ۴۵۳
 ← نیر رک: ابوعلی سینا
 شیخ الرئیس قاجار ۴۳۷، ۴۶۰
 شیخ رباعی مشهدی ۴۵۲
 شیدا ۳۷۱ (۲)، ۳۷۴

ص

صائب (تبریزی) ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۷، (۳) ۳۶۸، (۲) ۳۷۰، (۲)
 ۳۷۴، (۲) ۳۷۵، ۳۷۸، (۲) ۳۸۲، ۳۸۳، (۴) ۳۸۵، (۲)
 ۳۹۱، (۲) ۳۹۳، ۴۰۱، (۲) ۴۰۲، ۴۰۵، (۲) ۴۰۶، (۲)
 ۴۰۹، (۲) ۴۱۰، (۳) ۴۱۱، (۳) ۴۱۲، (۳) ۴۱۳، ۴۳۴
 صابری - میر ۴۰۲
 صادق سمرقندی ۳۸۰، ۳۸۷
 صالح - میرزا ۴۴۳
 صامت اصفهانی ۴۰۰
 صباحی (کاشانی) ۳۵۶، ۳۸۷، ۴۲۰
 صبری اصفهانی ۳۷۹، ۳۹۹، ۴۳۶، ۴۵۱

← نیر رک: سعید اشرف
 ← نیر رک: سعیدی اشرف
 سعید حکیم - میرزا ۳۸۸، ۴۳۵
 سعیدی اشرف ۳۷۴، ۴۴۲
 ← نیر رک: سعید اشرف
 ← نیر رک: سعیدای اشرف
 سعیدی طهرانی ۳۸۰
 سلطان ایلدرم پایزید خان عثمانی ← ایلدرم پایزید خان عثمانی
 - سلطان
 سلطان حسن گیلانی ← کارکیا سلطان حسن گیلانی
 سلمان ساوجی ۳۵۴، ۳۹۳، ۳۹۵، ۳۹۷، ۴۰۳، ۴۲۷، ۴۴۸
 سلیم ۳۶۷ (۲)
 سلیم (شاهزاده) ۳۵۶، ۳۸۸
 سلیم طهرانی ۴۶۰
 سنائی - (حکیم) ۳۵۵، ۳۷۸، ۴۳۸
 سنجر خراسانی ۴۶۳
 سنجر کاشانی - میر ۴۵۰، ۴۵۴
 سنجر کاشانی ۳۵۹ (۲)
 سوزنی سمرقندی - حکیم ۴۵۸، ۴۶۱
 سهلی ۳۶۰
 سهمی بخارائی ۳۶۸
 سهیلی [اصل: سهیل (۲)] جغتائی ۴۲۹
 سید جلال ← جلال - سید
 ش
 شاپور طهرانی ۳۷۳، ۳۹۵، ۴۲۶ (۲)
 شائی تکلوی ۳۷۲
 شاه اسماعیل صفوی ← اسماعیل صفوی - شاه
 شاه حسین اصفهانی - میرزا ← حسین اصفهانی - میرزا شاه
 شاهزاده سلیم ← سلیم - شاهزاده
 شاه طاهر ← طاهر - شاه
 شاه طهماسب صفوی ← طهماسب صفوی - شاه
 شاه عباس صفوی ← عباس صفوی - شاه
 شاه نظر اصفهانی ← نظر اصفهانی - شاه
 شاه نعمت الله (ولی) کرمانی ← نعمت الله (ولی) کرمانی - شاه
 شاه نور العین ← نور العین - شاه
 شاهی - (امیر) ۳۶۴، ۳۷۴، ۴۱۵
 شجاع اصفهانی - میر ۴۲۲
 شجاع کاتبی ۳۹۴
 شجاع کاشانی ۳۵۵
 شجاعی دمانندی ۳۶۹
 شراری استرآبادی ۴۰۵

- صبری ساوجی ۴۳۶
 صوفی اصفهانی - ملاً ← محمد صوفی اصفهانی - ملاً
 صیدی ۳۹۸ (۲)
 صیدی طهرانی ۳۶۱ (۲)، ۳۷۰، ۴۱۴
 ض
 ضمیر اصفهانی ۳۸۶
 ضمیری ۳۷۲، ۴۴۶
 ضمیری اصفهانی ۳۷۱، ۳۷۲ (۲)، ۳۷۵، ۳۸۸، ۴۴۱
 ط
 طالب آملی ۳۵۶، ۳۶۵ (۲)، ۳۸۷، ۴۰۷، ۴۳۶، ۴۴۹ (۲)
 طاهر - شاه ۳۷۴
 طاهر موسوی ۴۴۳
 طاهر وحید - میرزا ۳۸۵
 طاهری هراتی ۳۹۷
 طباطبائی کاشانی ← حسینی طباطبائی کاشانی - میر
 طبیب اصفهانی ۳۷۱
 طرب شیرازی ۳۹۷
 طلعت اصفهانی ۳۶۲
 طوفان مازندرانی ۳۹۱
 طوقی تبریزی ۳۷۷، ۳۹۴
 طهماسب صفوی - شاه ۳۸۵، ۴۰۹، ۴۶۰
 ظ
 ظریف اصفهانی ۳۵۸
 ظهوری (ترشیزی) ۳۵۳، ۳۶۵، ۴۰۴، ۴۴۴، ۴۶۲
 ظهیر الدین شفروء [اصل: شفرة] اصفهانی ...
 ظهیر فاریابی ۳۷۱، ۳۹۱، ۴۳۳
 ع
 عابد اصفهانی ۴۰۲
 عارض اصفهانی ۳۶۲، ۳۷۴
 عارف - درویش ۴۰۸
 عاشق اصفهانی ۴۲۵
 عالمی دارابجردی ۳۶۲، ۳۶۸
 عایشه سمرقندی ۴۲۰
 عباس ثانی صفوی - شاه ۳۶۴، ۳۹۰
 عباس صفوی - شاه ۳۷۵
 عبدالباقی قزوینی - میر ۳۹۵
 عبدالحق قمی ۴۳۹
 عبدالرحیم خانخانان ۳۶۰
 ← نیز رک: خانخانان
 عبدالعزیز خان ازبک ۳۷۵
 عبدالغنی تفرشی - میر ۴۱۸، ۴۲۶
- عبدالقادر بیدل ۳۹۱
 عبداللّه انصاری - خواجه ۴۴۳
 عبداللّه خان ازبک ۳۷۹، ۳۸۱
 عبدالمولای اصفهانی - آقا ۴۴۲، ۴۴۳
 عرفی شیرازی ۳۸۱، ۳۸۶، ۴۳۳
 عزت - میرزا ۴۶۳
 عزیز ۴۱۰
 عسجدی کرمانی ۴۱۶
 عشقی کاشی ۳۸۹
 عطار - خواجه / شیخ ۳۶۹، ۴۲۰، ۴۴۲، ۴۴۸
 عظیم نیشابوری ۳۶۷
 علاءالدین اوجندی [ظ: اوزجندی] ۴۱۷
 علاءالدین سلجوقی - سلطان ۴۴۸
 علاءالملک مرعشی شوشتری ۴۲۱
 علی بیک رهی - راهی - سلطان ۳۷۳، ۴۵۴
 علی حزین (لاهیجانی) - شیخ ۳۵۴، ۳۹۰، ۴۱۸، ۴۵۰
 ← نیز رک: حزین (لاهیجانی)
 علی رضا - ملاً ۴۱۱
 علی رضا تجلی - ملاً ۳۹۱، ۴۱۶
 علی شیر نوائی - امیر ۴۲۳
 علی نعیم - خواجه ۴۳۴
 علی نقی کمره‌ای - شیخ ۳۷۱، ۴۰۴، ۴۳۱
 عماد فقیه ۳۷۰
 ← نیز رک: عماد کرمانی
 عماد کرمانی ۳۷۶
 ← نیز رک: عماد فقیه
 عمق بخارائی ۴۱۸
 عنایت تبریزی ۳۹۵
 عنبر شاه خان ۳۹۴
 عهدی ساوجی ۴۰۳
 عین القضاة همدانی ۴۴۵
 غ
 غالب دهلوی - میرزا ۴۵۲
 غضنفر ۳۸۲، ۳۹۵، ۴۰۱
 غنی کشمیری ۳۵۶، ۳۷۶، ۴۵۲
 غنیمت ۴۱۰
 غیاثای حلوانی ۴۲۹
 غیاث الدین تبکچی [ظ: کججی] - خواجه ۳۵۹
 غیاث کججی [ظ: کججی] ۳۷۷
 ← نیز رک: غیاث الدین تبکچی
 غیاث یزدی - خواجه ۳۶۵

ف

فتحعلی شاه قاجار ۳۶۷ (۲)، ۳۷۰، ۳۷۷ (۲)، ۳۸۲، ۳۸۴
 ۴۰۱، ۳۹۵ (۲)
 فتحی - ملا ۳۹۴
 فخر الدین - میر ۳۹۸
 فخر الدین رازی ۴۳۸، ۴۵۲
 فخر الدین مسعود بهمن - امیر ۴۱۹
 فخری ایروانی ۴۲۴، ۴۳۰
 فخری کاشفی ۳۷۸
 فدائی (لاهیجی) ۳۹۵ (۲)، ۴۳۷ (۲)

فراق ۴۲۵

فرج الله شوشتری - ملا ۳۷۸، ۳۹۵، ۳۹۸

فرحت ۴۱۰

فرسی ۴۱۴

فروغی ۳۸۴

فروغی بسطامی ۳۸۰، ۴۰۹

فریدون سابق ۳۹۳

فسونی تبریزی ۴۰۰

فصبیحی ۳۷۳، ۴۰۴، ۴۳۰

فضل الله عامی ۳۶۰

فغانی خوارزمی ۴۴۵

فقیر ۳۸۸، ۴۴۴

← نیز رک: شمس الدین فقیر

فکری اصفهانی ۳۷۰

فلکی شیروانی ۴۲۷

فنائی کشمیر ۳۹۲

فنائی مشهدی ۳۵۶، ۳۶۲

فنائی یزدی ۳۶۶

فهمی - میر ۳۷۰

فهمی کاشانی ۳۷۱

فیاض لاهیجانی - لاهیجی ۳۵۳، ۴۵۳

فیاضی لاهیجانی ۴۱۷

فیضی ۳۵۶، ۳۶۹، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۷

← نیز رک: ابوالفیض [ظ: ابوالفضل] فیضی

ق

قاسم آگاهی ۳۶۰

← نیز رک: قاسم کاهی

قاسم بیک حالتی ۴۶۱

← نیز رک: حالتی

قاسم خان تبریزی ۳۵۵

قاسم کاهی ۳۹۳

← نیز رک: قاسم آگاهی

قتیل - میرزا ۴۰۷ (۲)، ۴۴۲ (۲)

قدسی ۳۵۷، ۳۹۲، ۴۵۲

قدسی طوسی ۴۴۷

قدسی ملا محمد جان ۳۷۸، ۳۷۹

قراری گیلانی ۴۰۲

قطب الدین ابوالفضل - شیخ ۴۲۶

قورچی، میرزا باقر ← باقر قورچی - میرزا

قیصری شیرازی ۴۲۱

ک

کاتبی ۴۰۸، ۴۲۳

کاتبی ترشیزی ۳۸۱

کاتبی نیشابوری ۳۸۵

کارکیا سلطان حسن گیلانی ۳۹۳

کاسب یزدی ۳۷۳

کاظمی تبریزی ۳۶۲

کامی لاهیجانی ۳۸۰، ۳۸۷

کاهی ۴۰۳

← نیز رک: دوست محمد کاهی

کشمیری بخارانی ۴۳۵

کلامی ۴۱۱

کلبی اشار ۴۰۲

کلو علی شیرازی ← گلو علی شیرازی

کلیم (همدانی) (ابوطالب) ۳۸۰، ۳۹۳، ۴۱۲، ۴۳۱، ۴۵۸،

۴۶۳

کمال ۴۳۰

کمال الدین اسماعیل اصفهانی ۴۱۸، ۴۲۵، ۴۳۰، ۴۳۱،

۴۶۱، ۴۶۰، ۴۳۲

← نیز رک: اسماعیل اصفهانی

کمال خجندی ۳۷۳، ۴۲۷، ۴۴۵

گ

گلو (ظ: کلو) علی شیرازی ۳۷۵

گمنام ۴۱۴

گناهی ۳۹۲

ل

لاغر سیستانی ۳۶۹

لسانی شیرازی ۴۳۰، ۴۴۹، ۴۵۱

م

مالک قزوینی ۳۶۲

مالی ۴۳۴

ماهر دامغانی ۴۳۹

- مجازی ۴۶۲
 مجد الدین بغدادی ۴۲۲
 مجد الدین خافی [ظ: خوانی] ۴۵۹
 مجد (الدین) همگر (شیرازی) ۴۳۰، ۴۴۹، ۴۵۱
 مجمر اصفهانی ۳۶۶
 مجیر (الدین) بیلقانی ۳۶۵، ۴۲۲، ۴۵۵
 محتشم (کاشانی / کاشی) ۳۵۹ (۲)، ۳۸۳، ۳۹۵، ۴۰۰، ۴۲۴، ۴۰۸، ۴۰۶
 محسن تأثیر - میرزا ۴۰۸
 محمد استاد - میرزا ۳۵۴ (۲)، ۳۶۰، ۳۶۱ (۳)، ۳۶۳
 محمد اشرف یکتا ۳۹۳
 محمد اکبر قزوینی - میرزا ۳۷۹
 محمد باقر داماد - میر ← میر محمد باقر داماد
 محمد جامه باف تبریزی - سید ۴۳۳
 محمد جامه باف طوسی - سید ۴۲۰
 محمد جامی ۳۵۸
 محمد جان قدسی - ملا ← قدسی
 محمد حسین فغفور ۳۹۲
 محمد حنیف الفت - میر ۴۴۳
 محمدرضا خونساری ۳۷۲
 محمد رفیع واعظ ۳۹۸
 محمد سعید تنها ۳۹۵
 محمد صادق - آقا ۴۳۹، ۴۴۷
 محمد صوفی اصفهانی - ملا ۴۲۲
 محمد علی حزین - شیخ ۴۳۰
 ← نیز رک: حزین
 محمد مؤمن ۴۰۳
 محوی همدانی ۴۴۷
 محیط اصفهانی ۴۲۱
 مختاری غزنوی ۴۳۶
 مخدومه یزدی ۴۴۲
 مخفی ۳۵۹، ۴۰۱
 مخلص ۳۶۳، ۳۷۲، ۴۰۹
 مخلص کاشانی ۴۰۱، ۴۱۱
 مدرکی ۳۶۲
 مدهوش اصفهانی ۳۸۵، ۴۰۸
 مراد قزوینی ۴۶۰
 مرعشی شوشتری ← علاءالملک مرعشی شوشتری
 مسعود - خواجه ۴۱۰
 مسعود سلمان جرجانی ۴۳۹
 مسیح ۴۱۱ (۲)، ۴۱۲ (۳)، ۴۱۳، ۴۵۳
- ← نیز رک: رکنای مسیح کاشانی - حکیم
 مشتاق اصفهانی ۳۹۱
 مشربی نکوئی ۴۴۷
 مشکئی تبریزی ۳۶۶
 مظفر کاشی ۴۲۹
 مظهر ۴۰۰
 مظهر علی صافی ۴۰۴
 معزی (سمرقندی) - امیر ۴۱۶، ۴۳۷، ۴۶۱
 معصوم کاشانی ۴۱۶
 معین الدین چشتی [س] - خواجه ۴۱۶
 مغربی تبریزی ۴۵۱
 مقیم آزاد ۴۱۲
 مقیمای بخارانی ۳۶۸
 ملا اثر ← اثر - ملا
 ملک قمی ۳۶۹، ۴۱۴
 منعم شیرازی ۴۰۵
 منوچهری دامغانی ۴۱۳
 منیر - ملا ۴۶۳
 موجی ۴۰۷
 مولوی مروزی ۴۳۳
 مؤمن استرآبادی - میر ۳۵۸
 مؤمن یزدی ۴۴۱، ۴۴۵، ۴۴۷
 ← نیز رک: حسین مؤمن یزدی - ملا
 ← نیز رک: حسین یزدی - ملا
 مؤید الدین نسفی ۳۵۸
 مهدی اصفهانی - میرزا ۴۰۶
 مهری خوئی ۴۲۴
 مهستی (که زنی بود از بزرگان گنجه) ۴۵۲
 میر حسن قدسی ← حسن قدسی - میر
 میر داماد ← میر محمد باقر داماد
 میرزا شاه حسین اصفهانی ← حسین اصفهانی - میرزا شاه
 میر شجاع اصفهانی ← شجاع اصفهانی - میر
 میر شهاب ← شهاب - میر
 میر صابری ← صابری - میر
 میر عبدالباقی قزوینی ← عبدالباقی قزوینی - میر
 میر فخر الدین ← فخر الدین - میر
 میر فهمی ← فهمی - میر
 میر محمد باقر داماد ۴۱۷
 میر نظام شیرازی دستغیب ← نظام شیرازی دستغیب - میر
 میلی ترک ۳۶۶
 مینائی - ملا ۴۳۲

ن

- نادری هروی ۳۷۲
 نادم ۳۶۳
 نادم لاهجی - لاهیجانی ۳۸۷، ۳۸۰
 نادمی اصفهانی ۳۹۶
 نازکی استرآبادی ۳۶۲
 ناصر بخاری ۳۹۳
 ناصر خسرو علوی - حکیم ۴۵۷، ۴۶۲
 ناصر علی نصیر ۴۰۹
 نافع قمی ۳۹۴
 نامعلوم ۳۵۶، ۳۶۳ (۲)، ۳۸۴، ۳۹۰، ۳۹۷، ۴۰۳، ۴۰۹، ۴۱۳، ۴۶۱، ۴۶۳
 نجات ۳۹۷، ۴۱۰
 نجف قلی خان زنگنه ۳۵۸
 نجیب کاشانی ۳۹۰
 نرگسی [ابهری] ۳۵۴
 نسبتی ۳۶۸
 نسبتی شهیدی ۳۷۵
 نشانی دهلوی ۳۹۸
 نصیبی یزدی ۳۷۰
 نصیر الدین اصفهانی ۴۳۰
 نصیر الدین طوسی - خواجه ۴۱۷، ۴۳۴، ۴۵۰
 نظام شیرازی (دستغیب) - میر ۳۷۶، ۴۲۳ (۲)
 نظامی ۴۲۷
 نظر اصفهانی - شاه ۴۵۵
 نظیری ۳۸۴، ۳۸۵
 نظیری نیشابوری ۳۷۷، ۳۷۹، ۳۸۹، ۳۹۸، ۴۴۹
 نعمت الله (ولی) کرمانی - شاه ۴۱۳، ۴۱۸، ۴۲۱
 نعمت خان عالی (شیرازی) ۳۷۰، ۳۸۶، ۳۹۴، ۴۰۶، ۴۱۳، ۴۴۶
 نعمتی کاشانی ۴۰۸
 نعیم - خواجه ← علی نعیم - خواجه
 نواب قلی خان ۳۸۹
 نور اصفهانی - قاضی ۳۹۹
 نور جهان ۳۵۹، ۴۰۵
 نور جهان خانم ۴۱۴
 نورالعین - شاه ۳۸۲
 نور الله اصفهانی - قاضی ۳۵۷، ۳۶۱
 نوری اصفهانی ۳۸۶
 نوعی خوبشانی - ملا ۳۶۳، ۳۶۹، ۳۸۸
 نیازی اصفهانی ۳۶۳

و

- واحد قمی ۳۸۱
 واعظ ۴۰۱
 واعظ قزوینی ← رفیع واعظ قزوینی - ملا
 واقعی طوسی ۴۰۵
 واقف نورالعین ۳۹۶
 واله (داغستانی) ۳۵۵، ۳۶۴، ۳۷۴، ۴۴۰
 وجدان سربندی ۳۶۸
 وجهی هروی ۴۲۹
 وحشت بختیاری ۴۲۵
 وحشی ۳۸۶، ۳۹۰، ۳۹۷، ۳۹۹ (۲)، ۴۰۰ (۲)، ۴۰۶، ۴۲۶، ۴۲۸
 ← نیزرک: وحشی بافقی
 ← نیزرک: وحشی یزدی
 وحشی بافقی ۳۸۹، ۴۰۲
 وحشی یزدی ۳۵۷، ۳۶۸، ۳۷۰، ۳۸۱، ۳۹۹، ۴۳۵، ۴۴۹
 ← نیزرک: وحشی
 ← نیزرک: وحشی بافقی
 وحید کاشانی ۴۶۱
 وحیدی ۳۵۴
 وحیدی قمی ۳۸۹
 وصال شیرازی ۳۹۰، ۳۹۴
 وفائی شیرازی ۴۰۳
 وفائی یزدی ۳۸۶
 ولی دشت بیاضی ۳۷۱
 ه
 هاتقی ۳۷۷
 ملاکی همدانی ۳۸۱، ۳۸۵، ۴۰۰
 هلالی (جغتایی) ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۸، ۳۶۸، ۳۷۷، ۳۹۰، ۳۹۶، ۴۰۴، ۴۰۹، ۴۱۸، ۴۲۵، ۴۵۴
 همای تبریزی ۴۱۴
 همای مروزی ۴۰۳
 همایون اسفرانی ۳۸۳، ۳۸۷
 همایون شاه ۴۱۱
 همت اردبیلی ۴۳۷
 ی
 یحیی (قزوینی) ۳۶۳، ۴۲۱
 یعقوب کاشانی ۳۸۰
 یغمای جندقی ۳۹۷، ۴۰۵
 یکتا ۴۰۹
 یوسف قراباغی ۳۷۶